

Η λαθρανασκαφή του Ζορμπά

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΛΥΜΑΚΗΣ*

Με αφορμή την επετειακή εκδήλωση στον Σταυρό Ακρωτηρίου για τις εικόνες που γυρίστηκαν εκεί για την κινημ. ταινία "Ζορμπάς" το 1964 ανατρέχω σε κείμενό μου στο κεφάλαιο για το σπήλαιο Λερά Σταυρού από το βιβλίο μου "Σπήλαια στα Χανιά", έκδοση Νομαρχίας Χανίων έτος 2002.

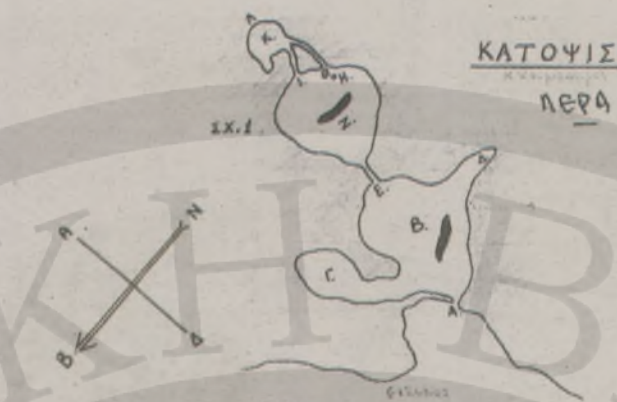
«**Α**ς γυρίσουμε πίσω στην εποχή του γυρίσματος του Ζορμπά. Εκεί στον Σταυρό, ο μακαρίτης εργολάβος Μουντοκαλάκης είχε αναλάβει από την παραγωγό εταιρεία να ξαναφτιάξει τον εναέριο μεταφορέα του μεταλλείου που αναφέρεται στην ταινία, κάτι σαν μικρό τελεφερίκ με φορτηγά βαγονέτα. Φτιάχτηκε με κορμούς δέντρων και συρματοσχοινα και ξεκινούσε από το εσώτερο σημείο της βορειοανατολικής άκρης του μικρού λιμανιού, τερματίζοντας ψηλά έξω από την εί-

σοδο του σπηλαίου Λερά. Ο ίδιος ο Κούνι αντιλήφθηκε την αρχαιολογική αξία του σπηλαίου ή κάποιος τον ενημέρωσε ή κάποιος τέλος πάντων από τους παρατρεχάμενους του, αν όχι ο ίδιος, εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία.

Εγώ έχοντας ιδιαίτερη αδυναμία στο σπήλαιο αυτό, ανέβαινα συχνά για περίπατο ως εκεί. Κάτι ανάλογο έκαμα και δύο τρεις ημέρες μετά από τα τελευταία γυρίσματα του Ζορμπά.

Στην είσοδο του Λερά παρατήρησα δεκάδες φιάλες μικρές, οι οποίες περιείχαν εντομοκτόνο με το οποίο είχαν ψεκάσει το σπήλαιο προκειμένου να εξουδετερώσουν τα χιλιάδες έντομα, ενώ μέσα στον πρώτο χώρο του υπήρχε μια εκτεταμένη ανασκαφή.

Όταν κατέβηκα στο μοναδικό τότε καφενεδάκι του μπάριμπα Πέτρου, ρώτησα διαφόρους αν αντιλήφθηκαν τι έγινε και ένας που εργάστηκε στην κατασκευή του αναβατορίου, αλλά όπως φαίνεται και στην "ανασκαφή", ανέφερε ότι έγινε λαθρανασκαφή και τα ευρήματα, μεταξύ των οποίων και άγαλμα ή μούμια, τα κατέβασαν με τα βαγονέτα και τα φόρτωσαν σε κότερο που είχε έρθει βράδυ και αναχώρησε ξημερώματα.

Χαρτογράφηση Χρ. Κουλιόπουλος 1961.

Ακούστηκε ότι ήταν του Αντονι Κούνι και έφυγε για την Ιταλία.

Όταν ζήτησα από αυτούς που εργάστηκαν να τα ξαναπούν αυτά στην Αρχαιολογική Υπηρεσία, άρχισαν να αλληλοκατηγορούνται και να αλληλοδιαψεύδονται αντιληφθέντες ότι ίσως ζητηθούν και από αυ-

τούς ευθύνες.

Αυτή είναι μια από τις ιστορίες της περιόδου των γυρισμάτων του Ζορμπά και δεν μπορεί κανείς βέβαια να γνωρίζει με σιγουριά αν ο μεγάλος αυτός καλλιτέχνης ήταν ο δράστης της λαθρανασκαφής ή αν άλλοι από το περιβάλλον του εκμεταλλεύθηκαν την

ευκαιρία και τον ίδιο».

Ας σημειωθεί ότι όταν εξερευνούσα το σπήλαιο Λερά το έτος 1959 και αντιλήφθηκα επιφανειακά το πλήθος των θραυσμάτων από την αρχαία περίοδο δεν γνώριζα την αξία των ευρημάτων και ίσως... χάρισα μερικά κάτω σε θαμώνες του μοναδικού τότε

Ειδώλια - αφιερώματα.

καφενείου του Πέτρου. Ευτυχώς έγκαιρα κατάλαβα και πέρα από δεκάδες όστρακα αγγείων, ακόμη και μελανόμορφων από αφιερώματα εξ Αττικής, με χαράγματα ονομάτων αφιερωτών στη νύμφη του σπηλαίου που κατά δεκάδες είχα παραδώσει, παρέδωσα 22 κεφαλάκια κεραμικών ειδωλίων, 31 τμήματα ειδωλίων, κυρίως γυναικών καθήμενων σε είδος θρόνου κ.λπ. κ.λπ. την 10-10-1961 με πρωτόκολλο. Την 18-7-62 ο έφορος Αρχαιοτήτων Κρήτης αείμνηστος Στυλ. Αλεξίου με επιστολή του μου ανέφερε ότι σαν υποδείξας άγνωστο αρχ. χώρο δικαιούμαι ακόμη σοβαρότερης αμοιβής αν περιμένω να γίνει η επίσημη ανασκαφή.

Φυσικά ουδέποτε έφθασε αυτή η αμοιβή, αλλά και ο γραφών ανοίτως δεν τη διεκδίκησε.

Το σπήλαιο υποθέτουν ειδικοί ότι ήταν αφιερωμένο στη νύμφη Ακκακαλλίδα.

Η ομορφιά... του Σεπτέμβρη

ΠΑΥΛΟΣ ΜΠΟΥΖΑΚΗΣ

Σεπτέμβρης μπήκε, φθινόπωρο, καιρός για αλλαγές, λένε, για ανασυγκρότηση. Τώρα που έρχονται τα σύννεφα, λένε, εσύ πρέπει να σκωθεις, να μαζέψεις το κεφάλι σου και να αντιμετωπίσεις την πραγματική ζωή.

Εγώ ξέρεις τι λέω; Πήγαινε ζήσε. Φύγε από εκεί που δεν ζεις, από εκεί που η ανάσα σου είναι βαριά και πήγαινε ζήσε. Πήγαινε ζήσε εκεί που δεν κλειδώνουν τις πόρτες τα βράδια, εκεί που σου λένε καλημέρα κάθε πρωί, εκεί που ο αέρας μυρίζει αλλιώς.

Πήγαινε ζήσε εκεί που βρίσκεις τον εαυτό σου, εκεί που ανήκεις, εκεί που ξεχνάς τι θα πει ελευθερία γιατί κάθε μέρα είσαι ελεύθερος.

Πήγαινε ζήσε, εκεί που γνωρίζεις όμορφους ανθρώπους κι εκεί που χαμογελάς πιο συχνά. Κάντο σιγά, ήρεμα, συνειδητά, αλλά κάντο, γιατί αλλιώς η ζωή σου θα είναι πάντα μικρή.

Πήγαινε ζήσε εκεί που έχεις χρόνο για μια ανατολή και για έναν ουρανό κεντημένο με τα "χανιώτικα νέα σύννεφα", εκεί που μια βόλτα κρατάει όσο ένας έρωτας, εκεί που ο αέρας μυρίζει αλλιώς.

Πήγαινε ζήσε εκεί που αγαπάς, πήγαινε ζήσε μ' αυτόν που αγαπάς. Άνοιξε την αγκαλιά σου σε όλα όσα σοφά σου φέρνει η ζωή.

Γιατι πάσχουμε από απλές και όμορφες στιγμές...

foto mpozakis chania